

Lakos György

Bakugrás

A napfény hatalmas kékében zuhant be a konyhaablakon. Lovász Gerzson trikóban terpeszkedett a tükör előtt, mely csorbán verte vissza a fényt. Kezében araszolásra nyitott beretvát tartott, amelyet nagy ívben és még nagyobb lendülettel emelt szappanhabos arcához, mintha nemcsak serkedő szakállából, hanem egyidejűleg a fénynyalábokból is lekanyarítana egy réteget. Duzzadt száját fütyülésre csücsörítette, hogy a bajusza helyén keményebben feszüljön a bőr.

Széles ajtlónyitással lépett be Eszti, a felesége, akit faluszerte az ötvenesek is Eszti nénémnek szólítanak, olyannyira anyás típus. Bal karjában szakajtót szorongatott, a szakajtóban kopott rongyok alatt kicsibék csipogtak vékonyka hangon.

— Még ilyet, Gerzson! — mondta az asszony az első meglepetés hangján. — Képzeld, Kazárékhoz megérkezett a gölya!

Valóban meghökkentő a hír, hiszen a tél még mindig keményen tartja magát. A kert alatt, a kacsáusztatón napközben ugyan valamicskét puhul a jég, de még a rétet is páncél fedi. Meghalni jött haza a hosszúcsőrű, hűséges madár.

— Öregek már Kazárék ahhoz — állapította meg a férfi két kényes karlendítés között, szándékos felreértéssel.

— A valódi gölya, te mafla!

Az asszony a tűzhely alatt, a csutka közt helyet kotort a szakajtónak, közben arra is kiterjedt a figyelme, hogy visszamentse azt a néhány szem kukoricát, amit a csövön hagyott a morzsológép. Agyonaszalódott asszony volt Eszti, karcsú fiatalságát régen eltékozolta, s már nincs az a tavaszelő, mely langyos mozdulatait, testének virágzó emlékeit friss sugaraival elővilágítaná, kopott condrai és lompos nemtörődömsége mögött kimutatna valamicskét is abból a menyecskeből, aki valamikor a szilaj Gerzsont is kötőféken tudta tartani. Érezte ezt ő is, azért habzsolta most haragvó gyanakvással fényeveszett szemébe a férjét. Ez csaknem szétcsattant a borzasztó egészségtől. Előrenyújtott álla inasan megfeszült, mint a bőgő szarvasbikának. Szórmókos hasa kissé kijebb tolult a mellénél, de még minden eresztéke és izma frissen ropogott, mint legény korában, pedig most már kétszeresen megfejelte a harmincas évét. De ki hinné el róla, hogy már hatvan is elmúlt! Olyanok így ketten egymás mellett, mintha a férfi

asszonytársától szívta, sikkasztotta volna el kegyetlen erejét! Nemrégiben az új tsz-elnök helyettesül szavaztatta meg maga mellé, azóta meg szinte kivirágzott.

Már brigádvezető korában is sokat csiszolódott, estelente idegen pózokkal és megifjult göggel tért haza, s már-már a disznóetelést és a tehenek gondozását is rangján alulinak tartotta. Az új tisztesség elnyerése óta meg éppenséggel kerülte a korai hazajárást. Bár ezt a megszokasodott „hivatali kötelesség” egyáltalán nem indokolta, a háztáji jószágok ellátása teljesen az asszony nyakába szakadt.

— Most hová készülsz megint? — kérdezte féltő gyűlölettel az asszony.

— Borbélyhoz, Eszti — dörögte a férfi. — Olyan már a hajam, mint valami hippylegénynek. Hátnál úgy föl-kunkorodik, mint a malac farka.

— Persze! — eresztette le hangját Eszter, de csak azért, hogy egy lélegzetnyi szünet után följebb kanyarinthassa. — Ma szerda. Ma jön ki az a kis vöröshajú cafra. Megint hullámot bodorítottasz abba a két szál hajadba, hogy rajtad röhögjön az egész falu?

A férfi hevenyében arcához és állához mázolta a pamacsot, s most meg visszafelé mozgatta a kést, óvatosan aprózva, mint amikor a festőművész virágerdőt pötyögtet a vászonra. Hón ápolta magában az öröklött paraszti garasosságot, ha már kést vásárolt, borotválkozásra nem dobja ki a pénzt, de restelte volna, ha a vöröshajú lány hibát talál a munkájában.

A lány, akit Arankának hívnak, s vezetéknévét bizonyára a tanácselnök is csak a fiókjában őrzött iratból tudná megmondani, új és rendkívüli jelenség a községben. Nincs két hónapja, hogy a ktsz műhelybútort szerelt föl a tanács által kijelölt helyiségben. Attól kezdve hetenként négy napra kiköltözött Aranka, hogy nappal nők és férfiak szolgálatára legyen, éjszakáit pedig a fodrász- és borbélyműhelyhez csatlakozó szobácskában töltsse. A lánnyal együtt egy darabka város és nagy szelet tavasz szökött be a községbe. A férfiak eleinte némi viszolygással bocsátották fejüket a leány kése és ollója alá, egy-két hét alatt azonban sikk és divat lett Arankához járni, aki finom, párnás kezével szesszel dörzsöli be vagy illatos samponnal mossa fényesre a gondozatlan haját, s oly símogató szavakat használ, hogy a cserzett, földtúró vagy állatápoló férfiakban karóvá feszül az önérzet és gög. A borbélyüzletből jövet még az öregek lépése is ruganyossá ifjult, pedig a zsebük is jócskán megkönnyebbedett. Az asszonyok, akik restelltek azonnal a jövevény erkölcsére támadni, éppen a pénzügyi oldalról igyekeztek rohamot vezényelni az Aranka királynősége alatt működő intézmény ellen. Ebben nagy segítségükre volt Koczogó Ambrus, aki addig iparengedély nélkül, potom négy forintért kurtította a haját, mégpedig olyan művészi hajlammal, hogy két egyforma frizura ki nem került a keze alól, viszont egynémelyik az abszurditás határát súrolta, mint egy Picasso-kép. Ezzel szemben Aranka fejmosással, szeszbedörzsöléssel, szárítással és lakkozással huszennégy forintot is felszámolt,

ráadásul még arra is célzásokat tett, hogy a városban legkevesebb két forint borraavaló, de a nagyobb munkák után, a generáljavításnál öt-tíz forintot dugnak a fodrász zsebébe.

— Aztán otthagysz megint három tizest — heccelte magát az asszony a férfi kínos hallgatása miatt. — Én meg harmadik éve itthon csavarom be a hajam, hogy megtakarítsam a dauer árát!

A férfi rávetette pillantását. Mindez csak addig tartott, amíg a nadrágját megigazitotta, de ez a kis idő éppen elegendő volt arra, hogy a megvetés vizesésként zuhonyozzon az elnyűtt asszonyra. Lovász Gerzson úgy találta, hogy régen döntésre érett az idő, de ma van az a nap, amikor már önmaga ellen fordulhat minden késlekedés.

Fürgén, könnyedén, mégis keményen rakta lábait, mint akit megcsapott a szabadság szele, s minél messzebb kerül az otthoni háztól, annál ingerlőbben csillog a tavasz. Belerúgott egy emlékül maradt hóbucka-maradékba, esze azon járt, mit akarhat ennyire idő előtt a szerencsétlen gólyamama a Kazárék kéményén. Nem vette észre, hogy ő ugyanazt csinálja: siet a tavasz elé. Testét friss, legényes hetykeség remegtette, mint gyenge, bizsergető egyenáram.

Nem tartozott a túridanis, kalandkereső férfiak közé. Nagy erejét, igába fogott vérét munkára tékozolta, s megelégedett az incselkedő, pajkos tréfákkal, amik faluhelyen szabadon teremnek és éppoly ártatlanok, mint a mezei virág. Csak utóbb, ahogy Eszti mindinkább kidőlt mellőle, érezte felgyülemelő másodfiatalságát, ami türelmetlen és vakmerő álmokkal korbácsolta. De ezek az új érzések is oly vakon botorkáltak benne, mint a napfényre furakodott vakondok.

Eszméltetőbbé, érzékelhetővé pesti útjai tették, azok a hányavetinek tetsző, mégis ügyesen megszerkesztett programok, melyekről Bohati Elek, a tsz áruforgalmazója és Reiner Aladár, a szövetkezet Lehel-piaci árudájának vezetője gondoskodott. A nyájas szavú, az éjszakai életben jól tájékozott Reiner mindig más helyre vitte őket egy kis kikapcsolódásra. Megjáratta velük a Jerevánt, a Pipacsot, a Tündét, s amíg ki nem ment a di-
valtból, sztriptizt is nézetett velük. Mindig Reiner fizetett, s amikor a vermet jól felverte a vérnyomást, lányokat is kerített az asztalhoz. Mind-
ezt természetes előkelőséggel, szüntelen hizelegve az „elnökhelyettes úrnak”, kihangsúlyozván, hogy ő a természet, aki az igazi barátságért minden anyagi áldozatra képes. Lovász Gerzson jól érezte magát az efféle kiruccanásokon, hízelt neki, hogy a bárók hamvasra kozmetikált széplányai kegyeit keresték, körülcirógatták szívmengető, kedves szavakkal, csak az kedvetlenítette el, amikor a parfümfelhőbe burkolt nőstények egyes ötletekkel anyagi kérdésekre terelték a beszélgetést. Az egyiknek éppen a lakbért kellett kiegyenlítenie az albérleti szobája után a szőrösszívű, uzso-
rás háziasszonynak, a másik pénztárcáját veszítette el ezeröttszáz forinttal, a harmadiknak öreg édesanyjáról kell gondoskodnia, s nagy megszo-
rultságában minden áldozatra hajlandóságot mutattak, ami — ezt igyekez-
tek értésére adni — nem okoz számukra nagy áldozatvállalást, hiszen Lovász Gerzson függetlenül a piszkos anyagiaktól rokonszenves barát-

juknak tartják. Az ital sem vette el paraszti éberségét, és másnap mindig hálásan gondolt hajlíthatatlanságára, hogy nem dobott ki akkora vagyont az alkalmi lányok röpké öleléséért. Valamit mégis romboltak benne ezek a gátlástalanul átcsatangolt, idegen világban töltött éjszakák. Tudat alatt hinni kezdte, hogy hatvanegynéhány esztendejével még mindig a lányok álma ő, nagy hódításokra és hadi tettekre képes. Mintha minden meg is történt volna, nemcsak az ital és a megszagolt üzlet varázsában lopakodott volna az elbizakodottság pénzes asztalukhoz.

S amikor először pihent meg tekintete Arankán, úgy találta, hogy ez az a lány, aki tovább mozditja abba az irányba, amerre Bosati és Reiner sokat próbált bohémsége világította meg az utat. Mind gyakrabban idézte képzelete elé a lányt, olykor már az éjszaka felhőköléseiben is ágyához lopakodott, hogy már szabadulni sem tudott tőle. Aranka mindenkire szóló kedvességét kisajátította, mintha a lány parázs szavai vele szemben lángokra lobbannának, s még a kialvó hamu is perzselően izzana. a hódító göggyével ült a borbélyszékben és behunyta szemét, hogy teljesen kiszolgáltatassa magát a lány hódolatának, ami arckrémező simogatásából ugyanúgy kiérzett, mint csiviteléséből.

A tsz-iroda ablaka kattánva nyílt, Kocsis Irénke hajlott ki rajta a fagyfoltos utcára, frissiben fölbúbozott fekete hajával.

— Hová, háová, Gerzson bácsi?

— Megnyiratkozom. Látom, te már megjártad . . .

— Most jókor megy. Éppen nincsen senki — mondta a könyvelőlány. — Ha visszafelé jön, nézzen be! Van itt néhány aláírnivaló . . .

Csakugyan. Az elnök ma Pestre ment az átteleltetett starkingalma szállítmánnyal. A gondolatra is keserű undor nyáladzott a szájában, a főváros éjszakai medencéjében ma az elnök fürdőzik Reiner olthatatlan barátságában és a könnyelmű lányok számító hízélgésében. Igazságkereső indulattal hasított bele a felismerés, hogy Reiner sem érdemli ki az önzetlenség szobrát, tékozló barátsága mögött nagyfokú számítás és kimutatthatatlan pénzforrások bújhatnak meg. Ki az a bolond kereskedő, aki ismeretlen falusi nagyságokra tékozolja a pénzét, ha nem térül meg neki busásan?

Ilyen kesernyés kérdésekkel birkózva érkezett el a borbélyüzlethez, amelynek homlokzatán réztányér hívogatta a vendégeket. Eredetileg cipész ktsz-nek épült a bódé a tér sarkán. Elöl vették át a javítanivalót, mérték le a lábakat, bonyolították a kereskedelmet a hátsó részben pedig, ahol most heti három éjszakát Aranka tölt, azelőtt a három cipész szorgoskodott fényesre kopott suszterszékén. Most az első szobát papírfallal kettéosztották. Belül van a női fodrászat, kívülről veszi gondozásba Aranka a férfiakat.

Az üzletajtón Dobos Imre tanító perdült a napra, hogy sugárözönben fürdőztesse sebtiben beretvált arcát. (Tán az egyedüli, aki pénzért borotválkozik a községben!) Kis híján elsodorta Lovász Gerzsont, csakhogy ez sziklaszilárdan állt a három szem lépcső előtt. Az ajtóban Aranka lilába tetsző, vörös haja virított, mint a rőzseláng.

— Magát az isten küldte, elnökhelyettes elvtárs! — mondta a tanító.

— Már kétszer kerestem az irodán.

— Valami baj van, tanító úr?

— Nem éppen baj, de szükségem lenne holnapra egy teherautófuvarra. Bűtort vettünk, azt kéne hazahozatni.

Az elnökhelyettes az oldalában érezte Aranka kíváncsi pillantását, ami legalább olyan kellemetlenül érintette, mintha teknőbenfürdés közben fényképeznék. Arcára a töprengés bölcs ráncait erőszakolta. Testsúlyát kétszer is áthelyezte egyik lábáról a másikra.

— Ez nem megy, tanító úr — mondta fontoskodva, mint akinek töméntelen nagy hatalom, temérdek gond nehezedik a vállára.

A tanító, villogó eszű, kis, vézna ember, nem rémült meg az ellenvetéstől.

— Beszéltem Kopeczkivel — mondta szinte vidáman. — Tud adni kocsit, csak az elnökhelyettes elvtárs engedélye kell.

— Mit tudja ezt a Kopeczki! — maradt most már következetes Lovász Gerzson. — Nincs kocsit, tanító úr! Esetleg pénteken.

— Az késő.

Nagy csend zuhant közéjük.

— Nem tudom, mit tegyek — adta a töprengőt Lovász.

— De nekem . . .

— Megoldjuk valahogy. Bizza rám, tanító úr. Majd elküldöm valamelyik lányt a könyvelésből, hogy mit határoztam.

A tekintélyt sugárzó, undok szavak ezúttal Arankának szóltak. A kis tanítónak erről sejtelve sem volt, így váltig azon járt az esze, hogy vagy ő játszott el valahol a becsületet, vagy pedig Lovász Gerzson kelt ma bal lábbal.

— Próbálja meg, elnökhelyettes elvtárs — kérte kedves modorában, közten Lovász Gerzson szemét figyelte, ez oly piroosan tüzelt, mint a karámból kieresztett bikáé.

A fodrászlány egyébként csekély sikerrel indulhatna a világszépe választásán. Bár eredeti vörös haja, érzékeny, szeplős, halvány arcbőre, fogorának egészséges mosolya, könnyű, testhez simuló ruhája, mely láthatóvá tette, hogy mindene megvan, amire a mohó férfiszem igényt tarthat, azonkívül kis lábfeje és parányi, finom keze, mind-mind kellemessé alakították ezt a hamvától alig szabadult leányt, sőt aranyos modora is be-
lopta őt a szívekbe, mégis átsütött a púder és selyemruha alól is némi nyersség, amit a falusi parasztlányok hazulról hoznak megukkal, a homloka is alacsonyabbra sikerült a kelleténél, a lábszára két vastag karó, combjai puhák és tomporcsontjai úgy örölnek, mint kopott malamkövek. Járásából kikiabál a bokasüllyedés és attól kell tartani, hogy combjának selymes belső oldalát minden lépésnél véresre dörzsöli. Aranka azt az új igazságot szemléltette, hogy a szépség nem mindig a hideg tökéletesség és szimmetria, hanem néhány jellemző felvillanás és a részelemek, e jelképek hatalmas összhatása. Mert aki csacsogó beszédét, bűgő hangját hallgatta, látta a nap sugarait csetleni-botlani fényes haján, vagy belenézett szemébe, mely színét úgy változtatja, mint évszakhatárokon a termé-

szet, vagy éppenséggel feszes emlőinek ringásában kereste az ősnőt, nemzetségek uralkodó és fenntartó anyját, az hajlamos volt elfeledni a természet gúnyrajzait az egészséges lányon.

Lovász Gerzson érzékei megtévesztő látcsövén át leste a lányt, mint-ha a nők meztelen-napozójának kerítésén talált volna lukat. Azt látta, amit keresett. Ha szemét becsukta, olyankor pompázott csak igazán Aranka szépsége. Ilyenkor biztos volt benne, hogy ez a fiatal lány tartosítani tudja másodvirágzó, férfias érzéseit, nevetségesen fiatalos álmait. Most azonban, amikor belépett a tükörfalú boszorkánykonyhába és tekintetük összevillant, meghökölt egy pillanatra: hideg, fekete, fénytelen szem küldte felé megvetését.

Sietve kapta el fejét.

— Megérkezett az első gólya, Kazarékhöz — mondta, miközben feles posztókabátját a fogásra akasztotta. Mindjárt tréfát is fűzött hozzá. — Nem fél a gólyától?

A lány függönyként tartotta a fehér lepedőt, várta, hogy Lovász Gerzson vastag nyaka köré kanyarítsa.

— Miért nem adott autót a tanító úrnak? — kérdezte. Párnás ujjai a lepedő korcát szurkálták a szűk gallér mögé. — Itt volt a gépkocsivezető. Megmondta, hogy csak magán múlik.

— Noiszen . . .

— Hajvágás?

— Meg is moshatja, Aranka . . . Aztán ha maga is olyan nagyon akarja, holnap itthon lesz a tanítóék bútora.

A lány szó nélkül végezte dolgát. Demokráciához szokott, jó szívét megmarkolászta Lovász Gerzson hetyke, utálatos gögje. Édesapjától tanulta, hogy a gonosz vezetőt arról lehet felismerni, hogy gyakran és kéjelegve mond nemet. Sértő és nagyképű nagyzolása ellenszenvenné csúfította ezt a pirosarcú, erős férfit is. Hogyan lehet egy olyan kérést megtagadni, aminek semmi akadálya, mitöbb, pénzt hoz a tsz konyhájára?

A mély hallgatást Lovász a lány zavarának fogta föl, de szokott fölényessége mégis cserbenhagyta. Az eltervezett tréfákozás helyett arról sopánkodott, hogy milyen felelős tisztséget tölt be ő a faluban, mennyire jobbkéze a tanács- és a tsz-elnöknek, s mily nagyszerű pásztora a nyájnak, melynek bizalmát élvezzi, s ez annyi fáradtsággal jár, hogy idegei olykor beretvaélen táncolnak.

A lány végzett a fejmosással. Langyos öblítővízzel eltüntette a szappan és sampon maradékát. Frottír törölközőt dobott a nedves fejre.

— Szesszel bedörzsölhetem?

— Mindent Aranka, amit jónak lát.

A kis kezek most már meztelen fejbőrén kísérletezték ki a dinamó elméletét. Kellemes zsidongás fulkosta körül az öregedő testbe szorult fiatalos szívet. S amikor a lány fésűvel gereblyézte a férfi haját, ami oly ritka volt, mint fagyos földben az őszi árpa, Lovász már újból megtalálta magabiztosságát.

— Aranka, haragszik rám?

— Hogy is haragudhatnék egy vendégre . . .

— Tehát csak egy vendég vagyok?

A lánynak itt magasba kellett emelnie a hajvágásra használt borotvát, nehogy lemetélje vendége fülét. Lovász fölvetette kerek fejét és alázatos borjú szemeket vetett rá, mint aki megzavarodott.

— Tessék lejjebb hajolni!

-- Jól van, Aranka. De nekünk ki kell békülnünk.

— Tessék nyugodtan maradni!

A férfi most már némán tűrte a beretva-hajvágást. Amikor azonban a szárításra került sor, ismét kikíváncozott belőle eltökélt kakassága.

— Mi lenne, ha este meglátogatnám?

— Semmi.

— Beengedne?

— Minek?

— Csak. Mert jönnek és kopognék.

— Tessék balra fordítani a fejét! Hullámot tehetek bele?

— Ahogy Aranka gondolja . . . Hoznék valami italt. Édeset.

— Nem iszom.

— Akkor konyakot.

— Semmilyen alkoholt nem fogyasztok. Tessék: Végeztünk.

Kis seprővel leverte a ruhára tévedt hajszalakat. Megírta a blokkot huszónhét forintról és odanyújtotta a férfinak. Ez a tükörsztalkára tett három tizest és egy kétforintossal még meg is fejtette.

— Este eljövök.

— Hatig nyitva tartok. Bejöhet bárki.

— Hat után. Békülni akarok, Aranka.

— Nincs harag — mosolygott kényszeredetten a lány és a fiókba tette a pénzt. — Azután bokszoló a vőlegényem.

— És ha nem félek?

— Akkor könnyen megijedhet.

A beszéd kurtán-furcsán félbemaradt, mert lihegve jött a könyvelő-lány tornyos hajával, hogy az elnökhelyettes elvtársat telefonhoz kéri a területi szövetség. Ez jól jött. Ez olyan tekintélyt emelő, nagyszerű fordulat volt, hogy a hetven kiló színhús majdnem kimászott Lovász Gerzson feszülő bőréből.

A telefon után Kocsis Irénke engedélyt kért, hogy hazamehessen ebédelni. Közvetlen főnöke, a főkönyvelő váratlanul ugyancsak az elnökkel és Bohtaival tartott. Úgy látszik, Lovász háta mögött beszélték meg a Lehel téri áruda ellenőrzését.

— Menjen, Irénke! — mondta Lovász. — Küldök néhány sort Arankának. Úgyis arra megy . . .

— Az olyan jóféle — jegyezte meg a lány, azzal a gyilkos női hiúsággal, ami társaival szemben örök irigységet és féltékenységet táplál.

— Honnan veszed?

— Kedden is motor állt a bódé előtt. Egész éjjel.

A feltolult vér bíborba festette a férfi arcát. Elővett egy írógéppapírt és golyóstollával azt írta rá: „Jön-e ma a motor? Mert minden attól függ.

Választ kérek.” A papírt négy felé hajtotta és borítékba tette. A borítékot leragasztotta és a hátára ragasztószalagból keresztet sikerített, mintha a totóba írt volna egy hatalmas X-et.

— Irénke, erre választ hozol!

— Meg ne bánja, Gerzson bácsi.

— Hivatalos ügy — szabadkozott az elnökhelyettes. — Fuvarról van szó.

— Jó-jó, csak úgy mondom.

— Te csak ne mondj semmit!

Az irodisták már mind az ebédet fogyasztották otthonukban, csak azok tartottak ki a tsz-központ rideg, salétromos falai között, akik más helységekből ingáztak ide, naponta. A könyvelésben, ahol kizárólag helybeli lányok körmölgetnek, egy lélek sem maradt. Lovász fontoskodva beleturkált az asztalon hagyott iratokba, s nagyon idegennek találta magát a számok és a lepedőket átvonalazó rovatok tengerében. Ennél borzongatóbb és titokzatosabb valami csak a halál lehet a földön. Átment két egymásba nyitott üres szobán és bekopogtatott az üzemgazdászhoz. Az üzemgazdász csendes, fiatal emberke volt, akit agrármérnöki diplomájával a zsebben egy korai hajótörés vetett a kicsiny szigetre. Fölvételét, egyáltalán üzemgazdász munkakör létesítését, Lovász Gerzson ellenezte a leghevesebben. A csendes, szenvedő lelkű ember ezt nagyon jól tudta, s az elnökhelyettes beléptére riadtan kapkodta össze papírjait a kenyérrel, sóval, házi töpörtyűvel, és egy nagy kimutatásról számokat kezdett volna sorolni, mint ahogyan az alacsonyabb rangú parancsnok fölöttesének jelentést tesz.

— Fogyaszd egészséggel, Csepregi elvtárs! — szakította félbe Lovász a zavart közléseket. — Csak ide megyek az elnöki irodába . . .

Ebben megint csak a fontoskodásnak jutott a főszerep: nemcsak azt mutatta ki ezzel, hogy ma helyettesi jogkörénél fogva teljes jogú elnök. hanem azt is, hogy neki akkor kell jelenteni, amikor ő azt megköveteli.

Az elnöki szobában megint nem találta helyét. Az asztalon hagyott postát böngészte, érdeklődés nélkül. Hogy milyen árucikkeket keres a TÁSZI, hogy az egyik alföldi tsz tapasztalatcsere-látogatásra jelentkezik, hogy a műanyagkészítő maszek feladta a bizományi áruház útján megvásárolt gépeket, mind-mind lepergett róla, még csak az idő sem haladt. Félretette a leveleket és betöltötte az egész vödör szemetet a kövér vaskályhába. A fotelt a tűz mellé húzta és beleült, mint hajdan a báró, akitől az egész berendezést örökölték. Úgy hitte órák teltek el, amíg Kocsis Irénke megérkezett. Pedig ha tudta volna, hogy a lány szinte futva tette meg az utat, mert élvezni akarta a kegyetlen válasz hatását! Látni akarta, hogyan robban szét a másodvirágzó, pirosposzsgás ember, aki benne, Kocsis Irénkében sose akarta meglátni a nőt.

— Üzent valamit? — igyekezett az egykedvűt adni Lovász, de minden sejtjéből izgalom és idegesség tüzelt.

— Nem — mondta a lány. — Összegyűrte és bedobta a szemetes kosárba.

— El se olvasta?

— Dehogynem.

— És mit mondott? Ne kelljen minden szót harapófogóval kihúzni belőled!

— Azt mondta: „Nagyon ráérnek maguk abban a tsz-ben.”

— Mást nem mondott?

— De igen. „Pedig úgy tudom ez nem egy virágzó szövetkezet. Petőfi, akiről a nevét kapta, bizonyára sokat forog a sírjában.” Akkor öszszegyúrta a levelet és bedobta a szemetes kosárba.

— Volt nála valaki?

— Polyák tisztelendő úr.

— Mért nem ezzel kezdted? Akkor meg se tudtad kérdezni, mit üzen.

— Megkérdeztem. Azt mondta: „Ez egy zagyvaság, erre nem lehet üzeni.”

— No, menj és dolgozz! — mondta hivatalos hangon Lovász. — Hiába, az irodához vagyok ti szokva. Ha kinti dolgot bíz rátok az ember, megáll a tudomány . . .

Kis hija volt csakugyan, hogy ez a rettentő töltet föl nem robbant. Dühét már nem is annyira a büszke fodrászlány fölénye táplálta, mintsem az a felismerés, hogy milyen ostobaság volt Kocsis Irénekére titkot bízni és egyáltalán papírt küldeni, ami a szemétkosárból avatatlan kezekbe is kerülhet.

Vak dühét kemény léptekkel cipelte az utcán. Sietésén nagyott lendítette, hogy a plébános a túloldalon folytatott bizalmas beszélgetést a szenteskedő Godó Rozáliával, aki köztudomásúan a legnyelvesebb némbert faluszerzte. Szinte menekülve csukta be maga mögött a kiskaput, örült, hogy végre hazai portán dughatja el szennyését és hogy a hátsó udvarban ott rikácsol az ő Esztije, akin kitöltheti eget rázó haragját.

Sok idő eltelt, mire az asszony előkerült és megállt a konyha szélén, mint egy madárijesztő.

— Hol az ebéd? — szikrázott a férfi nagy szeme.

— Mindjárt adom. No, kiindolált a szentem?

— Annyit nem érek, mint egy koszos tyúk. Azoknak nem kell várni az ételre.

— Már megint bajod van.

— Utál az ember hazajönni.

— Valamikor nem utáltad a munkát. Amióta az a nagy rangod van, mintha elment volna a józan eszde. Te már brigádvezetőnek is azt hitted, hogy te raktad az Eiffel-tornyot.

Olyan fájdalmas alázatossággal filozofálta ki magából ezeket a szavakat a meggyötört asszony, hogy még belekötni is nehéz volt. Hirtelenjében a férfi is más tápot keresett haragjának. Megfogta az üres tányért és oda-capta a konyha cementjéhez.

— Az istenfáját! Enni jöttem én, nem prédikációt hallgatni!

Azzal kifordult az ajtón, de úgy becsapta maga után, hogy a félfák tövéből kipattogzott a vakolat.

Szürkületig az istállóban tette pótolhatatlanná magát. A régi almot, amely már mélyen átnedvesítette a földet, kihordta, száraz szalmát szórt a helyébe és arra is előkészületet tett, hogy az egyre szaporodó patkánylyukakat kénlapocskákkal kifüstölje.

Sőtétedésre rendbeszedte magát és a kútnál serénykedő asszonynak is vetett egy koncot:

— Ma később jövök. A tanító úrénál van dolgom.

Úgy találta, hogy jól kifundálta. A tanítóéknál kivárhatja, amíg elcsendesül a falu és a sötétség összekeveredik a minden esti köddel. Eszti is nyugodtan végzi a dolgát, mert a tanítóék barátságát sokra tartja. Ráadásul a fodrászat Dobos tanítóéktól egy bolhaugrásnyira áll.

A tanító kihasználta egyedüllétét, elvonult a kis szobába fényképeket másolni. Hobbyja a művészi fotózás. Lovász nem vette észre, hogy milyen rosszkor zavarja, s hogy az udvarias fogadtatás és a szíves marasztalás sokkal inkább a holnapi teherautónak szól. Első szóra kabátot gombolt és a karszékbe ült a hűvös szobában, ahol nem fűtöttek, s a lehellet is meglátszott.

— A feleségemék a városban maradtak — magyarázta a tanító, közben bort és poharakat készített elő. — Látni akarják a bútor felrakását.

— Hát, a kocsit az rendben lesz, tanító úr.

— Köszönöm, Lovász elvtárs! Elég hideg van itt. A kis szobában befűtöttem, de ott nem lehet villanyt gyűjtani, mert fényt kap a film, meg a papírok.

— Nem időzök, tanító úr!

Kiitták az üveg andornaktályai rizlinget, de még mindig csak hét óra felé járt az idő. A tanító kényszeredett kínálással új üveget akart bontani, Lovász Gerzson nem engedte. Érezte a feszélyezettséget, meg a vére is hajtotta a végzete elé.

— Ennyit sem akartam időzni. Gondoltam, megnyugtatom a tanító urat, hogy meglesz a kocsit. Aranka is nagyon a lelkemre kötötte . . .

A falut ellepte a köd, a ritkán rakott világítólámpák fénye helyenként ezüstös gömbökbe rezgett, nem tudott messzire hatolni, szétfolyni, ahogy a hivatása kívánja. Ez az orrig nem láttató sűrű sötétség fölvilványozta Lovász Gerzsont. Most már a szívében érezte, hogy megteszi a fontos lépést, az elsőt, amely végleg elviszi erős testét hazulról, kicsi háza, kiszik-kadt asszonya sivárságából. Szinte látta már a magányos bódét a kimunkálatlan, zezzugos tér sarkán. A házikóban az örök fiatalság hibernációja vár rá.

Előbb jól körüljárta a magányos épületet. A redőnyt már lehúzva találta, a lakat is az alján fityegett. Ablakai feketén ásítottak. Hátul, ahol Aranka lakószobájának ajtajához vezetett néhány lépcső, tovább riasztott a sötétség. Lehet, hogy nem is alszik itt a lány? Riadt nyugtalansággal kocogtatta meg az ablakot. Fülét furcsa, férfias morgás csapta meg, de már az is megnyugtatta, hogy az élet elküldte felé titokzatos neszeit.

Újból megkopogtatta az ablakot és felhágott a második lépcsőre, hogy közelebb legyen az ajtóhoz, amikor kinyílik. Önkéntelen mozdulása volt

ez, mint ahogy az egész helyzetben benneérezte egy másik, benne élő ember vad elítéltségét. Harmadik kopogtatásra rés nyílt az ajtón.

— Mi újság, tata? — kérdezte egy türelmetlenül fiatal férfihang.

— Arankát keresem.

— Mondja gyorsan, melyik tyúkszeme faj?

— Nem magához jöttem.

— Aranka reggel hétkor nyit. Értette? Addig menjen, nézze meg, tojósak-e a tyúkok!

— Velem mersz te így pofázni?!

Az ajtó tágabbra nyílt. A lépcső legfelső, szélesebb fokán fehér trikóban vállas, erős fiatal ember állt.

— Kotródjon, tata, amíg nem késő!

Lovász Gerzson nem engedett. Keze ökölbe szorult, két támadó lépést tett fölfelé.

— Nekem pofázol, te hippy!

Tovább nem mondhatta. A fiú első ütése a bal arccsontját ropogtatta meg, az orrtövénél, s orrán mint egy bővizű forrásból, kitódult a vér. A második ütés tökéletes horognak sikerült. Az állkapcsán találta Lovászt és a kemény öklök nyomán a nehéz, tömzsi test hatalmasat lendült. Hanyattvágódott és belecsapódott a jégen át a széles vizesárokba, ahová a szalma-kötél-üzemből csorog ki a szennyvíz, s az állandó vízmozgás nem engedi vastagon befagyni. A hideg és koszos lé beszívárgott a száján és összekeveredett a vér sós ízével. Az élethez való görcsös ragaszkodással, kínos halálfélelemmel fölemelte fejét és igyekezett megkapaszkodni a recsege törő jégben. Agyának gőze elszállt. Egyetlen ember volt már, elhallgatott benne a dühös lázadó. Tisztán és fájdalomosan hallgatta feje fölül, az ajtóból a kurta párbeszédet:

Előbb a lány szólt.

— Húzd ki a partra! Nehogy befulladjon.

— Dögöljön meg! Bolond részeg! — mondta a fiú és már csukta is befele az ajtót.

De az ablakból zseblámpával kivilágítottak rá. Ő pedig szennyében kúszott az árokparton és tíz körömmel kapaszkodott a fagyos rögökbe. Vitte hitvány életét, mint egy hírmondónak maradt, csatavesztett katona. Kúszott, menekült a köd tejsűrűjébe. Menekülése a csigáé volt. Kinyúlt belőle a nyálkás féreg, nehéz csizmái és mázsás szíve visszafogta, mint a csigaház. Agya élesen fogott, mint Aranka frissen fent borotvája. Tudta, hogy azok odabentről figyelik őt, ingyen cirkusznak tekintik hitvány vergődését. Mégsem marta a szégyen. Mintha még hálát is érzett volna a két, súlyos ökölcsapásért, ami helyére rázta a zárlatos villanykörtét, világoSSágot gyújtott a fejében.

Egy nyárshusáng sima törzsén fölkapaszkodott. Tompa zúgás futotta át fején, szédült, szennyvizes kabátjára és ingére lefolyt a vére. Mindez, úgy érezte, csak pillanatig tartott. Orrlikait zsebkendővel szorította el és folszegett fejfelé nekiindult a néptelen falunak. Hamarpusztánál kürtölt

az esteli busz. Sietnie kell, ha csúfságát nem akarja közszemlére tenni. Máskor oly ruganyos izmai nem engedelmeskedtek, mintha a vihar még minden oldalról tépné a nagy fát .

Szemben könnyű, női léptek koppantak. Már éppen a tanítóék kerítésénél járt. Tétován kapaszkodott a drót hálójába, húzta, vonszolta magát a kiskapuig, nehogy összeetalálkozzon a közeledőkkel. Alig ért be az ajtó mögé, a fürge lábak máris előtte viűtek terhüket. Cérnavékony leányhang kérdezte:

— A tanító úrék kutyát vettek?

— Mióta a Csuli elpusztult, nem tartanak kutyát — mondta egy idősebb hang.

— Pedig hallottam a nyüszítését.

Kisvártatva Dobos Imréék tornácán villany gyulladt. A tanító fürkészve fordult ki a konyhaajtón és vizsla tekintetet vetett a sötétbe.

— Van itt valaki? — kérdezte kis idő múltán.

Lovász Gerzson felnyögött Valóban olyan volt a hangja, mint egy vén kutya tompa vonyítása. A tanító a hang irányába sietett.

— Ki az?

— Én vagyok, tanító úr.

Dobos nem kérdezősködött, amiből Lovász megértette, hogy ez az élénkeszű, falujabeli ember mindent sejt, de lehetséges, hogy tud is. A tanító levette róla csúf kabátját és fehérnek csúfolt nyloningét, arcát lemosta szivaccsal, megtörölgette, mint az újszülöttet, azután szesszel csipette a zúzódások helyét, majd orrtőben jódot sárgított a véres sebre. Lovász Gerzson föl se szisszent. Magára húzta a tanítótól kapott, tiszta inget, belebújta a kölcsön-zakóba.

— Hogy érzi magát? — faggatta a tanító.

Lovász a karszékbe roskadt.

— Ha egy kis pályinkája volna, tanító úr — nyögte ki magából, ahogy apjától hallotta mindig, pályinkának.

Megivott egy pohárral és szó nélkül elindult. A tanító vitte a nyomában a szennyes inget és zakóját, de Lovász nem fordult meg. Mint egy újdonsült próféta, gögösen cipelte keresztjét és szinte rohant, hogy még fájóbb fájdalmat sebezzen rajta a kedves teher. Dobos bezárta utána a kiskaput, a bűzlő ruhadarabokat pedig fölakasztotta a tornác oszlopára, a szögre.

A konyhában még égett a villany. Amikor benyitott, Eszti megemelte nehéz fejét, álmos szeme a belépő arcát kereste, de nem találta a jód és az alvadt vér tócsái mögött.

— Mi történt veled?

— Megcsúsztam.

— Kinek a kabátjában vagy?

— Dobos Imréében.

— Elkísérhetett volna — mondta az aszony, s már állt. töltötte a tiszta vizet a lavórba.

Lovász félmeztelenre vetkezett. Belefödte fejét a jéghideg vízbe. Még frissen bodorított hajából is vér olvadt ki.

— Ettél? — kérdezte Eszti.

— Nem. Csak ittunk.

— Azért ártott meg.

— Keveset.

Az asszony föltette a rezsóra a túróstésztát, a kamrából előhozta a tejfölös ibriket. Mire a férfi asztalhoz ült, szép fehér halomban ott kínálta magát az étel, mint egy hófödte, kopár hegy.

— Kazárek istállóba zárták a golyát — mondta Lovászné. — Megfagyna szerencsétlen.

Akkor azonban a fehér tejfölt már vérfoltok borították,

— Eleredt ismét — mondta a férfi, megjuhászkodva.

Az asszony vattát keresett elő. Kicserélte a megcsúfolt tésztát, azután kiöntötte a moslékos vödörbe.

— Teszek föl kamillát. Kigőzölöd. Az jót tesz.

— Az istenfáját! — fakadt ki a férfi. Bal arccsontja iszonyatosan belesajdult, hogyha harapott vagy csak megforgatta szájában az ételt.

A rezsón illatos gőzét ontotta a kamilla. Az asszony kihúzta a konnek-torból a dugót, felforr most már magától is. Szája kétszer is mozdult, harmadszorra végre szóra bírta.

— Igaz, hogy lila a haja?

— Kinek?

— A fodrázslánynak.

— Nem néztem.

— Kazárné mondta, hogy lilára van festve a haja.

— Tőlem kék is lehet.

— Mit fizettél?

— Sokat. Többet be nem teszem a lában. Az csupán a pénzre megy.

— Majd a ti két szép szemetek kell neki!

Az asszony lerúgta papucsát. Besietett aszobába és egy tiszta törölközővel jött elő.

— Ezt a fejedre terited, körülfogod velem a lábast. Aztán csak szívd jól magadba a gőzöt. Éjszakára meg teszek neked borogatást a képedre. Az meggyógyít.